

Kartverket

Kulturdepartementet
Kulturavdelingen
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Deres ref.:
08/992

Vår ref.
Sak/dok.: 12/02841-3
Ark.:

Dato:
05.07.2012

Høring - forslag til endring i lov om stadnamn

Kartverket viser til brev og høringsnotat fra Kulturdepartementet 16.04.12 og nyutsending 10.05.12. Vi avgir følgende høringsuttalelse:

Primært – ingen lovendring

Innledningsvis understreker vi at Kartverket primært ikke ønsker en endring i *lov om stadnamn* slik det foreslås i representantforslaget fra Øyvind Halleraker og Olemic Thommessen. Dette synet har vi hatt helt siden saken startet i 2008. Vi har argumentert for det i mange sammenhenger, blant annet i korrespondanse med departementet, i to notat ifm. høring i Familie- og kulturkomiteen i oktober 2008, og i debatt på Språkdagen 2009.

Vi har praktisert nåværende regelverk siden lovens ikrafttreden i 1991, og mener det i hovedsak fungerer etter lovens formålsparagraf; å ta vare på stedsnavn (inklusive gårds- og bruksnavn) som kulturminner. Gjeldende lov ivaretar både kulturelle, faglige og demokratiske prinsipper (lokal høring, eiers mening skal tillegges særskilt vekt, og det er en reell klageadgang). Argumentene mot lovendring kan oppsummeres slik:

1. Konsekvent skrivemåte - forutsigbarhet

Et viktig mål med gjeldende regelverk er å få en konsekvent og forutsigbar skrivemåte av samme stedsnavn på samme sted – i like og ulike funksjoner. Dette er viktig i dagens samfunn der stedsnavn brukes i søk i web-applikasjoner. Dyrebare tid går tapt hvis redningstjenesten, ambulanser og politi må bruke ressurser på å finne fram til en skrivemåte som de ikke kan forutse.

Lovendringsforslaget innebærer (punkt 4) at "det som i utgangspunktet er samme navn kan få ulik skrivemåte avhengig av om det er et gårdsnavn eller et bruksnavn". Vi vil få dobbeltformer som kan forvirre og føre til misforståelser.

2. Kulturminner

Nedarvete stedsnavn, inklusive gårds- og bruksnavn, er immaterielle kulturminner som er en del av landets kulturarv. Ingen enkeltpersoner – heller ikke en grunneier – eier disse nedarvete stedsnavnene. Fastsetting av skrivemåten bør derfor være det offentliges oppgave. Andre løsninger vil minske respekten for den kulturarven stedsnavna representerer.

3. Praktiske ulemper i kartproduksjon og saksbehandling

Den foreslåtte lovendringen vil bli en utfordring i Kartverkets arbeid, og også for andre kart- og kartdataprodusenter og -leverandører. I kartsammenheng er det ofte "kunstig" å skille mellom gårdsnavn og bruksnavn, idet gårdsnavnet som regel vil bli plassert i tilknytning til bebyggelsen på ett av hovedbrukene.

Også saksbehandlingsmessig vil skillet by på utfordringer. Et skille mellom gårdsnavn og bruksnavn eksisterer ikke for folk flest (jf. punkt 3.1. første setning i høringsnotatet), ganske enkelt fordi det i folks bevissthet ikke er noe skarpt skille mellom gård og bruk. Når Kartverket skal fastsette skrivemåten av gårdsnavn, vil vi – selv om forskjellen mellom gård og bruk forklares i regelverket – stadig måtte argumentere med grunneiere og andre i lokalmiljøet som mener at "deres" skrivemåte er den riktige, også for gårdsnavnet, dvs. i navnets primærfunksjon.

Tilsvarende argumentasjon vil kommunene måtte bruke når gårdsnavn (primærnavnet) skal benyttes videre i adressenavn og i navn på bolig- og hyttefelt mv. En kan tenke seg at grunneieren på det største og mest sentrale bruket har sterke meninger og stor innflytelse, og dermed vil klare å presse igjennom "sin" skrivemåte også for kommunens vedtak. Konsekvensen vil bli en utilsiktet, utvidet bruk av bruksnavn-skrivemåtene.

Sekundært – kan støtte lovendring under visse forutsetninger

Hvis den politiske holdningen (et tydelig flertall) tilsier en endring i loven, kan vi godta de foreslåtte endringene. Vi ønsker imidlertid å påpeke følgende:

1. Endringene må begrenses til bruksnavn, og må ikke utvides til også å gjelde gårdsnavn. Ellers undergraves hele fundamentet for *lov om stadnamn*.
2. Forskjellen mellom gårdsnavn og bruksnavn, og det faktum at lovendringen bare skal gjelde bruksnavn, mens Statens kartverk fremdeles skal være vedtaksmyndighet for gårdsnavn (og avledete naturnavn), må tydelig forklares og utdypes.
3. Det må understrekes at det er navnet i primærfunksjonen (dvs. gårdsnavnet, navnet på den opprinnelige navnegården), som skal brukes videre i sekundære funksjoner som adressering, navn på utbyggingsfelt, skoler, kirker og naturnavn som åser, vann osv.
4. Innholdet i høringsnotatets punkt 3.3 (Nærmere om gårdsnavn) bør gå inn i regelverket.
5. Det må gå klart fram hva som skal godkjennes / ikke godkjennes som offentlig dokumentasjon (for eksempel at skrivemåten av etternavn på en gravstøtte ikke er offentlig dokumentasjon på skrivemåten av bruksnavnet).
6. Det bør også være krav til tidslengde og frekvens på den offentlige dokumentasjonen, for eksempel at en skrivemåte brukt i ett enkelt skjøte ikke kan godkjennes, men derimot skrivemåter som har vært brukt i matrikkelen og/eller som et lokalsamfunn har vært vant til å bruke (over tid).

Spørsmål: Skal alle skrivemåter kunne godkjennes, dvs. ingen krav til rettskriving? Også historiske skrivemåter som *aa* for *å*, *øi/öi* for *øy*?

Merknader til høringsnotatet

Punkt 1 Innledning og bakgrunn:

Vi stusser på formuleringen i fjerde avsnitt: "Praktiseringen av dagens regelverk, som sier at gårds- og bruksnavn skal normeres etter nedarvet lokal uttale og gjeldende rettskrivingsprinsipper, har av og til ført til at vedtatt skrivemåte av gårds- og bruksnavn har fått en annen form enn etternavnet til de som bor på eiendommen" (vår kursivering). Dette kan leses slik at etternavnet er det opprinnelige, og at skrivemåten av gårds- og bruksnavn har kommet etterpå. Realiteten er jo tvert imot at stedsnavnet (gårds-/bruksnavn) er det

opprinnelige. Det kan være opp mot 2000 år gammelt. Dette navnet kan ha hatt forskjellige skrivemåter gjennom historien. Én av disse (ofte en mer eller mindre tilfeldig dansk-tysk form fra 16-/1700-tallet – skrevet av offentlige tjenestemenn som skrev det de trodde de hørte, og som ikke hadde noen rettskriving å holde seg til) er tatt i bruk i etternavnet.

Femte avsnitt: Formuleringen "bruksnavn ikke kan endres uten grunneiers samtykke". Vi er klar over at denne formuleringen er brukt av forslagsstillerne, og at den har fulgt med i hele saksprosessen. Likevel vil vi påpeke at det som vanligvis skjer i en sak om fastsetting av skrivemåten for gårds- og bruksnavn, er at én av flere skrivemåter som allerede er i offentlig bruk, og har vært i offentlig bruk i lengre tid, blir vedtatt. Det er altså sjelden snakk om noen egentlig endring.

Punkt 3 Vurdering, underpunkt 3.1:

Sitat: "Det er med andre ord ønskelig å sikre eierne/festerne en rett til å motsette seg endring av *daglignavnet, altså bruksnavnet* (vår kursivering), på eiendommen." Hva mener departementet her? Bruksnavn er definert i stedsnavnloven § 2 bokstav c som *namn på eigedom med eitt eller fleire bruksnummer eller festenummer under eit gardsnummer* og betyr ikke "et stedsnavn som brukes til daglig" eller lignende (vi registrerer at dette er en utbredt misoppfatning).

Tillegg

Et viktig anvendelsesområde for bruksnavn er såkalte adressetilleggsnavn, jf. forskrift til matrikkelloven § 54 første ledd:

«Når adressen gjelder et gårdsbruk, kan den som har hjemmel til eiendommen som eier, kreve at den offisielle adressen også skal omfatte gårdens bruksnavn, dersom navnet faller språklig og geografisk sammen med et nedarvet stedsnavn, jf. lov om stadnamn.»

Hvis de foreslåtte endringene i stedsnavnloven går igjennom, kan vi tenke oss følgende eksempel, der *Østre Wiik* er adressetilleggsnavn og bruksnavn:

Ole Wiik, Østre Wiik, Viksvegen 30, 9999 Ingenstad

Kartverket har i dag følgende regler for bruken av tillegget østre, vestre, lille, ytre osv. og tillegget gård, hovedgård osv.:

1. Løse tillegg for retning, størrelse osv. (Østre, Store osv.) skal tas med hvis de er en del av bruksnavnet (dvs. gjenfinnes i matrikkelen / samsvarer med den lokale navnebruken). De plasseres da som hovedregel foran hovednavnet i samsvar med vanlige normeringsregler for norsk.
2. Tilleggsord (gård osv.) skal som hovedregel ikke brukes med mindre de er gitt som en del av bruksnavnet

Spørsmål:

Hvis lovendring: Er det eier som bestemmer om slike "løse tillegg" og tilleggsord skal være med? Eller gjelder eierens rett til å bestemme bare selve stedsnavnet / "kjernenavnet"? Kan eier også bestemme plasseringen (Østre Wiik / Wiik, østre / Wiik Østre / Wiik Øyster) og skrivemåten (gard/Gard/gård/Gård/gaard/Gaard)? Skal det i tilfelle stilles krav til dokumentasjon?

Vennlig hilsen
Statens kartverk

Bjørn Bustad Nilssen
Juridisk tjeneste

Anne Svanevik
Seksjonsleder forvaltningsseksjonen